

HØRINGSNOTAT

—

Forslag til forskrift om salær fra det offentlige til særskilte advokater i saker etter etterretningstjenesteloven

7. juli 2023

1 Innledning

Forsvarsdepartementet sender med dette på høring et forslag til forskrift om salær fra det offentlige i saker etter lov 19. juni 2020 nr. 77 om Etterretningstjenesten (etterretningstjenesteloven). Forskriften fastsettes med hjemmel i lovens § 8-5 fjerde ledd.

Forskriftsfestingen skal sikre at særskilte advokater som utfører oppgaver etter etterretningstjenesteloven § 8-5 i saker som Etterretningstjenesten skal fremme for domstolen etter samme lov kapittel 8, skal godtgjøres etter den offentlige salærsatsen som til enhver tid er fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet etter § 2 i forskrift 3. desember 1997 nr. 1441 om salær fra det offentlige til advokater m.v. (salærforskriften).

2 Bakgrunn

Etterretningstjenesteloven trådte delvis i kraft 1. januar 2021, med unntak av kapittel 7 og 8 om tilrettelagt innhenting. Kapittel 7 og 8 ble satt i kraft 1. januar 2022, med unntak av § 7-3 om beslutning om tilrettelegging. Paragraf 7-3 trådte i kraft 2. september 2022 med særskilte begrensninger fastsatt i instruks, jf. kongelig resolusjon 2. september 2022.

Lovens kapittel 7 og 8 om tilrettelagt innhenting innebærer blant annet at domstolen (Oslo tingrett som førsteinstans) ved kjennelse skal treffe avgjørelse i saker om tillatelse til søk i lagrede metadata etter etterretningstjenesteloven § 7-8 og målrettet innhenting og lagring av innholdsdata etter § 7-9.

Det følger av etterretningstjenesteloven § 8-5 at domstolen etter å ha mottatt begjæring fra Etterretningstjenesten i disse sakene, skal oppnevne en advokat som skal ivareta den enkeltes rettigheter og samfunnets interesser. Oppnevning kan unnlates dersom retten finner det ubetenkelig. Advokaten oppnevnes fra en særlig krets av sikkerhetsklarerte advokater, og kan ikke la seg representere eller møte ved annen advokat eller fullmektig. Advokaten skal ha godtgjørelse av staten, jf. § 8-5 første ledd fjerde punktum.

Stortinget vedtok 16. juni 2023 endringer i etterretningstjenesteloven, som innebærer at domstolen skal føre forhåndskontroll i flere saker enn tidligere. For det første skal domstolen skal avgjøre ved kjennelse om Etterretningstjenesten skal gis tillatelse til å pålegge ekomtilbydere å speile grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon. For det andre innføres det forutgående domstolskontroll i kildevernsaker etter lovforslaget § 5-2 andre ledd og gjeldende lov § 9-6. Endringene trer i kraft 1. oktober 2021. Reglene for oppnevning av særskilte advokater etter § 8-5 vil gjelde tilsvarende i disse sakene.

3 Forslag til forskriftsregulering

Salærforskriften fra 1997 omfatter ikke særskilte advokaters virksomhet etter etterretningstjenesteloven § 8-5. Salærforskriften gjelder en bestemt gruppe advokater som forsvarere, bistandsadvokater og advokater som yter rettshjelp etter rettshjelpsloven, jf. forskriften § 1. Det vurderes ikke som hensiktsmessig eller ønskelig å utvide virkeområdet til salærforskriften slik at særskilte advokater som oppnevnes etter etterretningstjenesteloven omfattes av denne. Departementet viser til at etterretningstjenesteloven § 8-5 fjerde ledd fastsetter at departementet kan gi forskrift om oppnevning av advokat etter § 8-5 første ledd, «for eksempel om godtgjørelse», se Prop. 80 L (2019–2020) side 222. Departementet foreslår derfor å regulere fastsettingen av salær fra det offentlige til de særskilte advokatene i en egen forskrift.

Departementet mener at det er naturlig å anvende den offentlige salærsatsen etter salærforskriften når det skal fastsettes godtgjøring til de særskilte advokatene etter etterretningstjenesteloven. Det foreslås derfor i forslaget til forskrift etter etterretningstjenesteloven § 8-5 fjerde ledd å henvise til den til enhver tid gjeldende offentlige salærsats etter salærforskriften. Departementet vurderer at de fleste av de øvrige reglene i salærforskriften bør gjelde tilsvarende. Dette gjelder blant annet reglene om fastsettelse av salæret, inklusive regelen om at det gis godtgjøring for hver påbegynt halvtime. Det samme gjelder reglene om fremleggelse av arbeidsoppgave og reglene om reisefravær.

Etterretningstjenesten skal fremme begjæringer for Oslo tingrett, jf. etterretningstjenesteloven § 8-2. Ankebehandling skal skje ved Borgarting lagmannsrett, jf. etterretningstjenesteloven § 8-9. På denne bakgrunn foreslår departementet en særskilt forskriftsbestemmelse om at den domstolen som behandler saken fastsetter godtgjøringen. Innenfor de foreslåtte reglene kan domstolen vurdere om det bør utarbeides praksis for stykkpriser eller minstesats for oppmøte, eller om salær bør utbetales etter medgått tid basert på erfaring med disse sakene. Det samme gjelder utvikling av praksis for standard forventet tidsbruk, og at dersom en forsvarer skal gis godtgjøring ut over dette, må det begrunnes særskilt.

Salærforskriften hjemler ikke godtgjøring til advokater for utgifter forbundet med kompetansehevende tiltak. Domstolens behandling av saker etter etterretningstjenesteloven forutsetter imidlertid at rettens aktører har god kunnskap om hva utenlandsetterretning er og hvordan Etterretningstjenesten utøver sin virksomhet. Det har frem til nå ikke vært en oppgave for domstolen å føre forhåndskontroll i saker om utenlandsetterretning. Departementet understreker at dette er et rettsområde og en prosessordning som på mange måter skiller seg fra andre rettsområder og fra straffe- og sivilprosessen for øvrig. Det er derfor trolig behov, i hvert fall i en innledende periode, å tilby kompetansehevende tiltak i regi av forvaltningen ved Forsvarsdepartementet. For at rettens aktører skal få det nødvendige utbyttet av tiltakene, må de foregå på et sikkerhetsgradert nivå og med etterretningsfaglig støtte.

For ordens skyld vil departementet understreke at innretningen av og innholdet i de kompetansehevende tiltakene styres av rettens aktører (primært domstolene) og deres behov, og ikke av Forsvarsdepartementet eller underlagte virksomheter. Departementet har vurdert hvorvidt sammenhengen mellom kompetansehevende tiltak som involverer Etterretningstjenesten og godtgjøring kan etterlate et inntrykk av at de særskilt oppnevnte advokatene har bånd til tjenesten, og om dette kan medføre at det stilles spørsmål ved advokatenes integritet og objektivitet. Departementet understreker viktigheten av advokatenes uavhengige rolle. Departementet foreslår en bestemmelse i forskriften om at godtgjørelse for medgått tid til kompetansetiltak skal være besluttet av Oslo tingrett før tiltaket iverksettes. En slik regel er ment å tydeliggjøre at det kun fasiliteres for at advokatene skal tilegne seg nødvendig kompetanse for å kunne ivareta den enkeltes rettigheter og samfunnets interesser i saker etter etterretningstjenesteloven. Det tilføyes at kompetansetiltak er et frivillig tilbud som advokatene kan velge om de vil benytte seg av. Domstolens kompetanse til å avslå godtgjøring fremgår motsetningsvis av forslaget til regulering i § 2 tredje ledd.

Departementet presiserer at godtgjøring for kompetansetiltak er begrunnet i etterretningsfagets og etterretningsprosessens særlige kompleksitet og vanskelige tilgjengelighet, og at forslaget derfor

ikke skal ha presedens for å innføre en generell ordning om salær for kompetansehevende tiltak til andre advokater enn de som er omfattet av forskriftsforslaget her.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Utgiftene for salær til advokater ble i Prop. 80 L (2019–2020) side 142 anslått til ca. 250 000,- kroner årlig. Blant annet på bakgrunn av forslaget om domstolskontroll i flere saker etter etterretningstjenesteloven i Prop. 92 L (2022–2023), vurderer departementet at dette anslaget bør justeres noe opp. Departementet presiserer at det vil være usikkerhet knyttet til dette estimatet før man har fått erfaring med antall begjæringer og omfanget av disse og domstolens behandling.

Oslo tingrett har signalisert at det vil settes av en fagdag for alle dommerne og advokatene minst én gang per år.

Utgifter til salær til de særskilte advokatene etter etterretningstjenesteloven § 8-5 dekkes over Justis- og beredskapsdepartementets budsjettkapittel 466 *Særskilte straffesaksutgifter*, tilsvarende som for straffesaker. Ordningen vil derfor ikke innebære nye administrative rutiner.

5 Ikrafttredelse

Departementet tar sikte på at forskriften skal tre i kraft 1. oktober 2023. Det er en forutsetning at forskriften har trådt i kraft før Etterretningstjenesten fremmer første begjæring til tingretten etter etterretningstjenesteloven kapittel 8. Det haster derfor å få forskriftregulert salærspørsmålet.

På sikt vil det trolig være behov for å forskriftsregulere andre forhold knyttet til de særskilte advokatenes virksomhet. Dette vil departementet komme tilbake til når ordningen har fått virke en viss tid.

6. Forslag til forskrift om salær fra det offentlige til særskilte advokater i saker etter etterretningstjenesteloven

Fastsatt av Forsvarsdepartementet med hjemmel i lov 19. juni 2020 nr. 77 om Etterretningstjenesten (etterretningstjenesteloven) § 8-5.

§ 1 Hvem forskriften gjelder for

Forskriften gjelder for særskilte advokater oppnevnt etter etterretningstjenesteloven § 8-5 første ledd.

§ 2 Godtgjøring av særskilt advokat

Særskilt advokat som nevnt i § 1 godtgjøres etter den til enhver tid gjeldende offentlige salærsatsen, jf. forskrift 3. desember 1997 nr. 1441 om salær fra det offentlige til advokater m.v. (salærforskriften) § 2 første og andre ledd.

Salærforskriften § 3, § 5 til § 8 og § 10 til § 13 gjelder tilsvarende.

Godtgjøring for medgått tid til kompetansetiltak skal besluttes av Oslo tingrett før kompetansetiltaket iverksettes.

Den domstolen som har behandlet saken fastsetter godtgjøringen.

§ 3. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft [dato, måned] 2023.